TEISINGUMO TEISMO (dešimtoji kolegija) SPRENDIMAS

2025 m. kovo 13 d.*

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – Vartotojų apsauga – Direktyva 93/13/EEB – Nesąžiningos sąlygos sutartyse su vartotojais – 4 straipsnio 2 dalis, 6 straipsnio 1 dalis ir 7 straipsnio 1 dalis – Direktyvos 93/13 priedo 1 punkto i, j ir m papunkčiai – Vartojimo kredito sutartis – Sąlyga, pagal kurią vartotojas privalo sudaryti laidavimo sutartį – Kreditoriaus pasirinktas laiduotojas – Nepriskyrimas prie sąlygų, susijusių su pagrindiniu sutarties dalyku – Su kredito sutartimi susijusi papildoma sutartis – Nacionalinio teismo įgaliojimai – Mokėjimo įsakymo išdavimo procedūra – Direktyva 2005/29/EB – Nesąžininga komercinė veikla – 5 ir 8 straipsniai – I priedas – Direktyva 2008/48/EB – 3 straipsnio g, i ir n punktai, 10 straipsnio 2 dalis, 15 straipsnio 2 dalis ir 23 straipsnis – Susietojo kredito sutartis – Sąvoka – Bendra kredito kaina vartotojui – Bendros kredito kainos metinė norma – Atitinkamų išlaidų nenurodymas – Sankcija“

Byloje C-337/23

dėl *Sofiyski rayonen sad* (Sofijos miesto teismas, Bulgarija) 2023 m. gegužės 29 d. sprendimu, kurį Teisingumo Teismas gavo 2023 m. gegužės 29 d., pagal SESV 267 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje

APS Beta Bulgaria EOOD,

Agentsia za kontrol na prosrocheni zadalzhenia AD

TEISINGUMO TEISMAS (dešimtoji kolegija),

kurį sudaro kolegijos pirmininkas D. Gratsias, ketvirtosios kolegijos pirmininkas I. Jarukaitis ir Z. Csehi (pranešėjas),

generalinis advokatas A. M. Collins,

kancleris A. Calot Escobar,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

– *Agentsia za kontrol na prosrocheni zadalzhenia AD*, atstovaujamos *advokat* E.A. Damyanova ir Y. B. Yanakiev,

* Proceso kalba: bulgarų.

– Čekijos vyriausybės, atstovaujamos L. Březinová, M. Smolek ir J. Vláčil,

– Europos Komisijos, atstovaujamos P. Ondrůšek, E. Rousseva, N. Ruiz García, H. Tserepa-Lacombe ir P. Vanden Heede,

susipažinęs su 2024 m. rugsėjo 12 d. posėdyje pateikta generalinio advokato išvada,

priima šį

Sprendimą

1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas dėl 1993 m. balandžio 5 d. Tarybos direktyvos 93/13/EEB dėl nesąžiningų sąlygų sutartyse su vartotojais (OL L 95, 1993, p. 29; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 15 sk., 2 t., p. 288) 4 straipsnio 1 ir 2 dalių, 5 straipsnio, 6 straipsnio 1 dalies, 7 straipsnio ir jos priedo 1 punkto b, c, i, j ir m papunkčių, 2005 m. gegužės 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2005/29/EB dėl nesąžiningos įmonių komercinės veiklos vartotojų atžvilgiu vidaus rinkoje ir iš dalies keičiančios Tarybos direktyvą 84/450/EEB, Europos Parlamento ir Tarybos direktyvas 97/7/EB, 98/27/EB bei 2002/65/EB ir Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (EB) Nr. 2006/2004 (OL L 149, 2005, p. 22) 8 straipsnio, 2008 m. balandžio 23 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2008/48/EB dėl vartojimo kredito sutarčių ir panaikinančios Tarybos direktyvą 87/102/EEB (OL L 133, 2008, p. 66) 3 straipsnio g punkto, 10 straipsnio 2 dalies g punkto, 15 straipsnio 2 dalies ir 23 straipsnio antro sakinio, taip pat 2009 m. lapkričio 25 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2009/138/EB dėl draudimo ir perdraudimo veiklos pradėjimo ir jos vykdymo (Mokumas II) (OL L 335, 2009, p. 1) 2 straipsnio 2 dalies ir 14 straipsnio 1 dalies išaiškinimo.

2 Šis prašymas buvo pateiktas vykstant procedūroms, pradėtoms tam, kad *APS Beta Bulgaria EOOD ir d'Agentsia za kontrol na prosrocheni zadalzhenia AD* naudai būtų išduoti mokėjimo įsakymai sumokėti pinigines skolas, susidariusias pagal vartojimo kredito sutartis ir laidavimo sutartis.

Teisinis pagrindas

Sąjungos teisė

Direktyva 93/13

3 Direktyvos 93/13 1 straipsnio 1 dalyje numatyta, kad „šia direktyva siekiama suderinti valstybių narių įstatymus ir kitus teisės aktus[,] susijusius su nesąžiningomis sąlygomis pardavėjo ar tiekėjo [verslininko] su vartotoju sudaromose sutartyse“.

4 Pagal šios direktyvos 2 straipsnio b punktą šioje direktyvoje „vartotojas“ – bet kuris fizinis asmuo, kuris sutartyse, kurioms taikoma ši direktyva, veikia siekdamas tikslų, nesusijusių su jo verslu, prekyba ar profesija“.

5 Direktyvos 93/13 3 straipsnyje nustatyta:

„1. Ta sutarties sąlyga, dėl kurios nebuvo atskirai derėtasi, yra laikoma nesąžininga, jeigu pažeidžiant sąžiningumo reikalavimą dėl jos atsiranda ryškus neatitikimas tarp iš sutarties kylančių šalių teisių ir pareigų vartotojo nenaudai.

<…>

3. Priede pateikiamas orientacinis ir neišsamus sąlygų, kurias galima laikyti nesąžiningomis, sąrašas.“

6 Šios direktyvos 4 straipsnyje numatyta:

„1. Nepažeidžiant 7 straipsnio, sutarties sąlygos nesąžiningumas vertinamas, atsižvelgiant į prekių ar paslaugų, dėl kurių buvo sudaryta sutartis, pobūdį, ir sutarties sudarymo metu nurodant visas sutarties sudarymo aplinkybes ir visas kitas tos sutarties arba kitos sutarties, nuo kurios ji priklauso, sąlygas [Nepažeidžiant 7 straipsnio, sutarties sąlygos nesąžiningumas vertinamas atsižvelgiant į prekių ar paslaugų, dėl kurių buvo sudaryta sutartis, pobūdį, sudarant sutartį buvusias visas aplinkybes ir visas kitas tos sutarties arba kitos sutarties, nuo kurios ji priklauso, sąlygas].

2. Sąlygų nesąžiningumo vertinimas nėra susijęs nei su pagrindinio sutarties dalyko apibrėžimu, nei su kainos ir atlygio adekvatumu mainais suteiktoms paslaugoms ar prekėms, jei šios sąlygos pateikiamos aiškia, suprantama kalba.“

7 Šios direktyvos 5 straipsnyje nustatyta:

„Tose sutartyse, kur visos ar tam tikros vartotojui siūlomos sąlygos pateikiamos raštu, jos visada turi būti išdėstomos aiškia, suprantama kalba. Atsiradus abejonių dėl sąlygos reikšmės, interpretuojama vartotojo naudai. Ši taisyklė dėl interpretavimo netaikoma 7 straipsnio 2 dalyje nustatytų procedūrų atveju.“

8 Direktyvos 93/13 6 straipsnio 1 dalyje numatyta:

„Valstybės narės nustato, kad nesąžiningos sąlygos naudojamos sutartyje, kurią pardavėjas ar tiekėjas sudaro su vartotoju taip, kaip numatyta jų nacionalinės teisės aktuose, nebūtų privalomos vartotojui, ir kad sutartis ir toliau būtų šalims privaloma tomis sąlygomis, jei ji gali išlikti be nesąžiningų nuostatų. [Valstybės narės nustato, kad nesąžiningos sąlygos, naudojamos sutartyje, kurią verslininkas sudaro su vartotoju, pagal jų nacionalinės teisės aktus nebūtų privalomos vartotojui ir kad likusi sutarties dalis ir toliau būtų šalims privaloma, jeigu ji gali išlikti be nesąžiningų sąlygų].“

9 Šios direktyvos 7 straipsnyje numatyta:

„1. Valstybės narės užtikrina, kad vartotojų ir [verslininkų] konkurentų naudai egzistuotų pakankamos ir veiksmingos priemonės, užkertančios kelią nuolatiniam nesąžiningų sąlygų naudojimui sutartyse, pardavėjų ar tiekėjų [verslininkų] sudaromose su vartotojais.

2. Pirmojoje straipsnio dalyje nurodytos priemonės apima nuostatas, pagal kurias asmenys arba organizacijos, pagal nacionalinės teisės aktus turinčios teisėtą interesą apsaugoti vartotojus, gali pagal atitinkamus nacionalinės teisės aktus iškelti bylą teismuose arba kompetentingose administracinėse institucijose, kad būtų priimtas sprendimas dėl to, ar bendram naudojimui

parengtos sutarčių sąlygos yra nesąžiningos, ir galėtų būti pritaikytos tinkamos ir veiksmingos priemonės, užkertančios kelią tolesniam tokių sąlygų naudojimui.

3. Tinkamai atsižvelgiant į nacionalinės teisės aktus, antrojoje straipsnio dalyje nurodytos teisinės apsaugos priemonės gali būti atskirai arba kartu nukreiptos prieš kelis pardavėjus ar tiekėjus [verslininkus] iš tos pačios ekonomikos sektoriaus arba prieš jų asociacijas, kurios naudoja arba rekomenduoja naudoti tas pačias bendrąsias sutarčių sąlygas arba panašias sąlygas.“

10 Minėtos priedo „3 straipsnio 3 dalyje nurodytos sąlygos“ 1 punkte numatyta:

„Sąlygos, kurių tikslas arba rezultatas:

<…>

b) netinkamai panaikinti arba apriboti vartotojo juridines teises, *vis-à-vis* pardavėjo ar tiekėjo [verslininko] arba kitos šalies, tuo atveju, jei pardavėjas arba tiekėjas [verslininkas] visiškai arba iš dalies nevykdo arba netinkamai vykdo bet kuriuos sutartinius įsipareigojimus, įskaitant ir galimybę įskaityti pardavėjui ar tiekėjui [verslininkui] savo skolą vietoj bet kokios pretenzijos, kurią vartotojas gali turėti prieš juos;

c) vartotojui sutartį padaryti privaloma, kai tuo tarpu pardavėjo ar tiekėjo [verslininko] paslaugos teikiamos su sąlyga, kurios įgyvendinimas priklauso tik nuo jų valios;

<…>

i) sąlygas, su kuriomis vartotojas neturėjo realios galimybės susipažinti iki sutarties sudarymo, padaryti jam neatšaukiamai privalomomis;

j) įgalinti pardavėją ar tiekėją [verslininką] vienašališkai be pakankamos priežasties, kuri nurodoma sutartyje, pakeisti jos sąlygas;

<…>

m) suteikti pardavėjui ar tiekėjui [verslininkui] teisę nustatyti, ar pateiktos prekės ar suteiktos paslaugos atitinka sutartį, arba suteikti jam išskirtinę teisę savaip aiškinti bet kurią sutarties sąlygą;

<…>“

Direktyva 2005/29

11 Direktyvos 2005/29 5 straipsnyje „Nesąžiningos komercinės veiklos draudimas“ įtvirtinta 5 dalyje nustatyta:

„Tokios komercinės veiklos, kuri bet kuriomis aplinkybėmis laikoma nesąžininga, sąrašas pateikiamas I priede. Tas pats sąrašas galioja visose valstybėse narėse, ir jį galima keisti tik peržiūrint šią direktyvą.“

12 Šios direktyvos 8 straipsnyje „Agresyvi komercinė veikla“ numatyta:

„Komercinė veikla laikoma agresyvia, jeigu toje faktinėje situacijoje, atsižvelgiant į visus jos ypatumus ir aplinkybes, ji priekabiavimu, prievarta, įskaitant fizinės jėgos panaudojimą arba pernelyg didelę įtaką, žymiai apriboja arba gali žymiai apriboti vidutinio vartotojo pasirinkimo laisvę arba elgesį produkto atžvilgiu, ir tuo vidutinis vartotojas skatinamas arba gali būti paskatintas priimti tokį sprendimą dėl sandorio, kurio jis kitomis aplinkybėms nebūtų priėmęs.“

Direktyva 2008/48

13 Direktyvos 2008/48 22 konstatuojamojoje dalyje numatyta:

„Valstybėms narėms turėtų būti leidžiama toliau taikyti ar priimti nacionalines nuostatas, kuriomis kreditoriui draudžiama reikalauti iš vartotojo dėl kredito sutarties atidaryti banko sąskaitą ar sudaryti sutartį dėl kitos papildomos paslaugos arba sumokėti su tokiomis banko sąskaitomis arba kitomis papildomomis paslaugomis susijusias išlaidas ar mokesčius. Tose valstybėse narėse, kuriose leidžiama pateikti tokius jungtinius pasiūlymus, prieš sudarant kredito sutartį vartotojai turėtų būti informuojami apie visas papildomas paslaugas, kurios yra būtinos apskritai kreditui gauti arba skelbiamoms nuostatoms ir sąlygoms taikyti. Išlaidos, patiriamos dėl tų papildomų paslaugų, turėtų būti įtrauktos į bendrą kredito kainą; kitu atveju, jei tokių išlaidų sumos negalima iš anksto nustatyti, vartotojai apie tokių išlaidų buvimą turėtų gauti pakankamai informacijos prieš sudarant sutartį. Preziumuojama, kad kreditorius turi žinoti, kokios yra papildomų paslaugų, kurias jis pats arba trečiosios šalies vardu siūlo vartotojui, išlaidos, išskyrus atvejus, kai jų kaina priklauso nuo konkrečių vartotojo savybių ar jo padėties.“

14 Direktyvos 2008/48 3 straipsnyje „Sąvokų apibrėžtys“ numatyta:

„Šioje direktyvoje taikomos šios sąvokų apibrėžtys:

<…>

g) bendra kredito kaina vartotojui – visos išlaidos, įskaitant palūkanas, komisinius, mokesčius ir bet kuriuos kitus su kredito sutartimi susijusius mokesčius, kuriuos reikalaujama, kad vartotojas sumokėtų, ir kurie yra žinomi kreditoriui, išskyrus mokesčius notarui; taip pat įskaičiuojamos su kredito sutartimi susijusių papildomų paslaugų išlaidos, visų pirma draudimo įmokos, jei papildomai privaloma sudaryti paslaugų sutartį siekiant gauti kreditą apskritai arba taikyti [taikant] skelbiamas nuostatas ir sąlygas;

<…>

i) [bendros kredito kainos metinė norma (BKKMN)] – bendra kredito kaina vartotojui, išreikšta metiniu bendros kredito kainos procentu, prireikus įskaičiuojant kainą, nurodytą 19 straipsnio 2 dalyje;

<…>

n) susietojo kredito sutartis – kredito sutartis, kai:
   i) tas kreditas yra skirtas išimtinai konkrečių prekių tiekimo ar konkrečių paslaugų teikimo sutarčiai finansuoti; ir

ii) šios dvi sutartys, objektyviai vertinant, sudaro vieną komercinį sandorį; laikoma, kad yra vienas komercinis sandoris, kai prekių tiekėjas arba paslaugų teikėjas pats finansuoja vartotojui suteikiamą kreditą arba, jei jį finansuoja trečioji šalis, – jei kreditorius, sudarant ar rengiant kredito sutartį, naudojasi prekių tiekėjo arba paslaugų teikėjo paslaugomis arba kai kredito sutartyje aiškiai nurodomos specifinės prekės arba nuostata dėl specifinių paslaugų.“

15 Šios direktyvos 10 straipsnio 2 dalyje numatyta:

„Kredito sutartyje aiškiai ir glaustai nurodoma:

<…>

g) [BKKMN] ir bendra vartotojo mokama suma, apskaičiuota sudarant kredito sutartį; paminimos visos prielaidos, naudotos šiai normai apskaičiuoti;

<…>“

16 Šios direktyvos 15 straipsnio 2 dalyje nurodyta:

„Kai netiekiamos prekės ar neteikiamos paslaugos, kurioms taikoma susietojo kredito sutartis, arba jos tiekiamos ar teikiamos tik iš dalies, arba jos neatitinka prekių tiekimo ar paslaugų teikimo sutarties, vartotojas turi teisę pasinaudoti teisių gynimo priemonėmis prieš kreditorių, jei vartotojas negavo iš tiekėjo to, ką jis turėjo teisę gauti pagal teisės aktus arba pagal sutartį dėl prekių tiekimo ar paslaugų teikimo. Valstybės narės nustato, kokiu mastu ir kokiomis sąlygomis gali būti naudojamasi tomis teisių gynimo priemonėmis.“

17 Tos pačios direktyvos 22 straipsnio 1–3 dalyse nurodyta:

„1. Kadangi šioje direktyvoje pateikiamos suderintos nuostatos, valstybės narės negali toliau taikyti arba priimti savo nacionalinės teisės aktų nuostatų, besiskiriančių nuo nustatytų šioje direktyvoje.

2. Valstybės narės užtikrina, kad vartotojai negalėtų atsisakyti teisių, kurias jiems suteikia šią direktyvą įgyvendinančių arba atitinkančių nacionalinės teisės aktų nuostatos.

3. Valstybės narės taip pat užtikrina, kad nuostatų, kurias jos priima įgyvendindamos šią direktyvą, laikymosi negalėtų būti išvengiama dėl to, kaip suformuluojamos atitinkamų sutarčių nuostatos, visų pirma dėl išmokamų lėšų arba kredito sutarčių, kurioms taikoma ši direktyva, įtraukimo į kredito sutartis, kurių pobūdis arba tikslas suteiktų galimybę išvengti jos taikymo.“

18 Direktyvos 2008/48 23 straipsnyje numatyta:

„Valstybės narės nustato taisykles dėl sankcijų, taikomų už pagal šią direktyvą priimtų nacionalinių nuostatų pažeidimus, ir imasi visų priemonių, būtinų užtikrinti, kad jos būtų įgyvendinamos. Numatytos sankcijos turi būti veiksmingos, proporcingos ir atgrasančios.“

Bulgarijos teisė

ZZD

19 Pagrindinėje byloje vykdomoms procedūroms taikytinos redakcijos *zakon za zadalzheniyata i dogovorite* (Įstatymas dėl prievolių ir sutarčių; DV, Nr. 275, 1950 m. lapkričio 22 d.; toliau – ZZD) 138 straipsnyje numatyta:

„Pagal laidavimo sutartį laiduotojas įsipareigoja atsakyti kito asmens kreditoriui, įvykdydamas to asmens prievolę. Laidavimo sutartis turi būti rašytinė.

Laidavimas galimas tik dėl realios prievolės. Laidavimu gali būti užtikrinamas ir esamos, ir būsimos prievolės įvykdymas.“

20 ZZD 147 straipsnyje numatyta:

„Laiduotojas lieka atsakingas net ir suėjus pagrindinės prievolės įvykdymo terminui, jeigu kreditorius per šešis mėnesius pareiškė ieškinį skolininkui. Ši nuostata taikoma ir tais atvejais, kai laiduotojas yra aiškiai nustatęs, kad jo laidavimas galioja ne ilgiau nei pagrindinė prievolė.

Kreditoriaus skolininkui suteiktas termino pratęsimas neturi poveikio laiduotojui, jeigu jis su tuo nesutiko.“

Vartojimo kredito sutarčių įstatymas

21 Pagrindinėje byloje vykdomoms procedūroms taikytinos redakcijos *Zakon za potrebitelskiya kredit* (Vartojimo kredito sutarčių įstatymas; DV, Nr. 18, 2010 m. kovo 5 d.; toliau – ZPK) 19 straipsnio 3 ir 4 dalyse nustatyta:

„3. Apskaičiuojant [BKKMN] neįtraukiami mokesčiai:

1) kuriuos sumoka vartotojas, jei nevykdo įsipareigojimų pagal vartojimo kredito sutartį;

2) kuriuos, išskyrus prekių ar paslaugų pirkimo kainą, vartotojas privalo sumokėti, kai yra perkamos prekės ar paslaugos, neatsižvelgiant į tai, ar už jas mokama grynaisiais pinigais, ar iš kredito;

3) mokesčiai už sąskaitos, susijusios su vartojimo kredito sutartimi, tvarkymą, mokesčiai už naudojimąsi mokėjimo priemone, leidžiančia atlikti mokėjimus, susijusius su kredito naudojimu ar grąžinimu, taip pat kiti mokesčiai, susiję su mokėjimų vykdymu, jei šios sąskaitos atidarymas nėra privalomas ir išlaidos, susijusios su sąskaita, nurodytos aiškiai ir atskirai kredito sutartyje ar kitoje su vartotoju sudarytu sutartyje.

4. [BKKMN] negali būti daugiau kaip penkis kartus didesnė nei Bulgarijos Respublikos ministrų tarybos sprendimu nustatyta palūkanų už pavėluotus mokėjimus norma [Bulgarijos levais (BGN)] ir užsienio valiuta.“

Pagrindinė byla ir prejudiciniai klausimai

22 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas (Sofijos miesto teismas, Bulgarija) yra gavęs kelis prašymus išduoti ieškovių pagrindinėje byloje naudai įsakymus sumokėti pinigines skolas pagal vartojimo kredito sutartis ir laidavimo sutartis.

23 Šias vartojimo kredito sutartis sudarė dvi pagal Bulgarijos teisę įsteigtos finansų bendrovės ir fiziniai asmenys dėl sumų nuo 300 BGN iki 1 700 BGN (atitinkamai 150 eurų ir 870 eurų); šios sumos turėjo būti grąžintos 3–18 mėnesių laikotarpiu mokant tam tikro dydžio įmokas; šiose sutartyse buvo numatyta taikyti 39,99 %–50 % dydžio BKKMN.

24 Pagal taip sudarytas kredito sutartis kredito gavėjai, kad kuo greičiau gautų paskolą ir jiems būtų kuo greičiau išmokėtos lėšos, turėjo pateikti prievolės įvykdymo užtikrinimą – jis galėjo būti įvairių formų; viena iš jų buvo laidavimo sutartis, sudaroma su kreditoriaus pasirinkta ar patvirtinta toje srityje veiklą vykdančia įmone. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo teigimu, visi atitinkami kredito gavėjai kredito sutarčių sudarymo dieną sudarė ir laidavimo sutartis, kuriose buvo numatyta, kad laidavimo veiklą vykdantiems subjektams, t. y. laidavimą užtikrinančioms įmonėms, mokės atlygį, kurį sudaro suma, papildomai mokama mokant grąžinamo kredito įmokas. Tokio laidavimo kaina, sudaranti daugiau kaip 75 % visos pagal kredito sutartis grąžintinos sumos, nebuvo įtraukta į BKKMN.

25 Kadangi kredito gavėjai neįvykdė įsipareigojimų, pagal kredito sutartis mokėtinas sumas kredito įstaigoms sumokėjo tų kredito gavėjų įsipareigojimus perėmę laidavimo veiklą vykdantys subjektai. Šios laidavimo veiklą vykdančios bendrovės vėliau savo reikalavimus, įskaitant reikalavimą į atlygį, kurį skolininkai turėjo sumokėti pagal laidavimo sutartis, perleido ieškovėms pagrindinėje byloje, kurios iš esmės yra skolas išieškančios bendrovės.

26 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas patikslina, kad, išskyrus vieną iš jo nagrinėjamų bylų, laidavimo veiklą vykdantys subjektai mokėjimus atliko pasibaigus ZZD 147 straipsnyje numatytam šešių mėnesių terminui, o pagrindiniai kreditoriai per šį laikotarpį nesiėmė veiksmų skolininkų atžvilgiu. Šiuo klausimu jis pažymi, kad kai kurie nacionaliniai teismai šią nuostatą aiškina taip, kad dėl tokio neveikimo išnykusia laiduotojo prievole gali remtis tik laiduotojas, ir jei to nepadarė, jis turi teisę pareikšti atgręžtinį reikalavimą įsipareigojimų neįvykdžiusiam skolininkui.

27 Šiomis aplinkybėmis prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui kyla klausimas, pirma, ar, vertinant sutarties sąlygų nesąžiningumą pagal Direktyvą 93/13, kredito ir laidavimo sutartys turi būti aiškinamos kaip sudarančios vieną ir tą patį sutartinį santykį, kurio tikslas buvo apeiti Vartojimo kredito įstatymo (redakcija, taikoma pagrindinėje byloje nagrinėjamoms procedūroms) 19 straipsnį, kuriame vartojimo kredito sutarties atveju numatyta maksimali BKKMN. Šiuo klausimu jis pažymi, kad septyniose iš aštuonių jam pateiktų bylų laiduotoja buvo kreditoriaus patronuojamoji bendrovė. Be to, jis patikslina, kad laiduotojo atlygis, mokėtinas tomis pačiomis dienomis kaip ir grąžinamo kredito įmokos, bet kuriuo atveju buvo didesnis nei 75 % bendros grąžintinos kredito sumos. Jis priduria, kad į šį atlygį nebuvo atsižvelgta apskaičiuojant kredito sutarties BKKMN.

28 Antra, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui kyla klausimas, ar tai, kad kreditorius pasirenka laiduotoją ir tas pasirinkimas kredito gavėjui yra privalomas, gali būti laikoma nesąžininga komercine veikla, kaip ji suprantama pagal Direktyvą 2005/29, o jei ne, ar jis gali per rungimosi principu negrindžiamą procedūrą konstatuoti sutarties sąlygos nesąžiningumą, atsižvelgdamas tik į kilusią didelę abejonę šiuo klausimu.

29 Trečia, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas kelia klausimą dėl nacionalinės jurisprudencijos, susijusios su ZZD 147 straipsniu, suderinamumo su Direktyvos 2008/48 15 straipsnio 2 dalimi (darant prielaidą, kad ji taikytina šioje byloje) ir Direktyvos 93/13 5 ir 7 straipsniais.

30 Ketvirta, jis klausia, ar nustatant BKKMN turi būti atsižvelgiama į laiduotojui pagal tam tikrą kredito sutarties sąlygą privalomą mokėti atlyginimą ir ar klaidingas BKKMN nurodymas turi būti prilyginamas jos nenurodymui kredito sutartyje.

31 Penkta, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui kyla klausimas dėl galimybės atitinkamas laidavimo sutartis kvalifikuoti kaip draudimo sutartis, kaip jos suprantamos pagal Direktyvą 2009/138, ir, jei atsakymas būtų teigiamas, ar laiduotojas turi turėti leidimą, kaip jis suprantamas pagal šios direktyvos 14 straipsnį.

32 Šiomis aplinkybėmis *Sofiyski Rayonen sad* (Sofijos miesto teismas, Bulgarija) nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus:

„1. Ar [Direktyvos 93/13] 4 straipsnio 2 dalis ir 6 straipsnio 1 dalis turi būti aiškinamos taip, kad, kai kredito sutartyje yra numatyta vartotojo prievolė sudaryti laidavimo sutartį su kreditoriaus paskirtu laiduotoju, laidavimo sutarties turinys yra ne sutarties su šiuo trečiuoju asmeniu „pagrindinis dalykas“, o kredito sutarties turinio dalis? Ar šiuo atveju svarbu tai, kad kreditorius ir laiduotojas yra susiję asmenys?

2. Ar [Direktyvos 93/13] priedo 1 punkto i papunktis turi būti aiškinamas taip, kad, kai vartotojas pagal jau sudarytą kredito sutartį privalo pasitelkti laiduotoją – viena iš galimybių yra ta, kad jis pasirenka kreditoriaus pasiūlytą asmenį, – vėliau kredito sutarties sudarymo dieną sudarytoje laidavimo sutartyje nurodytos vartotojo prievolės pasitelkti laiduotoją turinys laikytinas neaiškiu, nes pats vartotojas negalėjo pasirinkti ar pasiūlyti asmens, kurį kreditorius paskirs būsimu laiduotoju?

3. Jei atsakymas į ankstesnį klausimą yra toks, kad laidavimo sutarties dalykas yra aiškus: ar [Direktyvos 93/13] priedo 1 punkto i, j ir m papunkčiai turi būti aiškinami taip, kad tuo atveju, kai vartotojas pagal jau sudarytą kredito sutartį įsipareigojo pasitelkti laiduotoją – viena iš galimybių yra ta, kad jis pasirenka kreditoriaus nurodytą asmenį, – iš kredito sutarties išplaukiančios vartotojo prievolės turinys laikytinas neaiškiu ir tai gali lemti kredito sutarties ar atskirų jos sąlygų negaliojimą?

4. Ar [Direktyvos 93/13] 4 straipsnio 1 dalis, siejama su [Direktyvos 2005/29] 8 straipsniu, turi būti aiškinama taip, kad, kai kreditą suteikiantis asmuo reikalauja, kad vartotojas sudarytų sutartį su jo nurodytu asmeniu, kuris užtikrintų jo reikalavimą vartotojui, tai visada yra pasinaudojimas nepalankia vartotojo padėtimi, taigi agresyvi komercinė veikla?

5. Jei atsakymas į ketvirtąjį klausimą yra neigiamas: ar [Direktyvos 93/13] 4 straipsnio 1 dalis ir 7 straipsnis, siejami su [Direktyvos 2005/29] 8 straipsniu, turi būti aiškinami taip, kad vienašališkoje teisminėje procedūroje, kaip antai mokėjimo įsakymo išdavimo procedūroje, kur vartotojas nėra šalis, savo abejones, kad viena iš sutarties sąlygų yra nesąžininga, teismas gali pagrįsti tik įtarimu, kad sąlygai vartotojas pritarė dėl nesąžiningos komercinės veiklos, o gal tokia veikla vis dėlto turi būti nustatyta neabejotinai?

6. Ar [Direktyvos 2008/48] 15 straipsnio 2 dalis turi būti aiškinama taip, kad ši nuostata turi būti taikoma tais atvejais, kai kredito sutartis yra susieta su papildoma paslauga, t. y. trečiojo asmens atlygintinu laidavimu, ir atveria vartotojui galimybę ne tik pareikšti pretenzijas dėl laiduotojo elgesio, kuriuo šis pažeidžia savo pareigas, pavyzdžiui, dėl sumokėjimo pasibaigus įstatyme nustatytam terminui, bet ir imtis procesinių gynybos priemonių, kuriomis panaikinama prievolė laiduotojui?

7. Ar pagal [Direktyvos 2008/48] 15 straipsnio 2 dalį, siejamą su veiksmingumo principu, arba darant prielaidą, kad kredito sutartis ir laidavimo sutartis yra susiję sandoriai, pagal [Direktyvos 93/13] 5 ir 7 straipsnius, siejamus su šios direktyvos priedo 1 punkto b ir c papunkčiais, yra leidžiama nacionalinė jurisprudencija, pagal kurią su vartojimo kredito sutartimi susijusios sutarties laiduotojas, gavęs iš vartotojo atlygį už kredito sutarties užtikrinimą ir sumokėjęs pagrindiniam kreditoriui pagal sutarties sąlygą, nepaisant to, kad pasibaigė ZZD 147 straipsnyje nustatytas terminas – dėl ko pagal jurisprudenciją išnyksta visa garantija, –vis dėlto gali remtis tuo, kad jis perėmė pradinio kreditoriaus teises, ir, remdamasis prieštaringa jurisprudencija dėl įstatymo taikymo, reikalauti, kad pagrindinis skolininkas jam sumokėtų?

8. Ar [Direktyvos 2008/48] 3 straipsnio g punktas, siejamas su [Direktyvos 93/13] 5 straipsniu, turi būti aiškinamas taip, kad, kai kredito sutartyje yra nustatyta prievolė sudaryti susietą laidavimo sutartį, dėl kurios padidėja bendra kreditinio įsipareigojimo suma, [BKKMN] taip pat turi būti apskaičiuojama pagal grąžinamo kredito įmokas, padidėjusias dėl atlygio laiduotojui? Ar šiuo atveju svarbu, kas parinko laiduotoją ir ar jis yra su pagrindiniu kreditoriumi susijęs asmuo?

9. Ar [Direktyvos 2008/48] 10 straipsnio 2 dalies g punktas turi būti aiškinamas taip, kad neteisingas [BKKMN] nurodymas kredito sutartyje, sudarytoje tarp verslininko ir vartotojo (kaip kredito gavėjo), turi būti laikomas [BKKMN] nenurodymu kredito sutartyje ir kad nacionalinis teismas turi taikyti nacionalinėje teisėje numatytas teisines pasekmes už [BKKMN] nenurodymą vartojimo kredito sutartyje? Ar reikia preziumuoti, kad šios pasekmės būtinai privalomos ir sumokėjusiam laiduotojui vartotojo atžvilgiu?

10. Ar Direktyvos [2008/48] 23 straipsnio antras sakinys turi būti aiškinamas taip, kad nacionalinės teisės aktų leidėjo numatyta vartojimo kredito sutarties pripažinimo negaliojančia sankcija, kurią taikant grąžinta tik paskolinta suma, laikytina proporcinga tais atvejais, kai vartojimo kredito sutartyje netiksliai nurodyta [BKKMN], nes nenurodytos išlaidos kreditoriaus pasirinktam profesionaliam laiduotojui (nors kaip ta norma kredito sutarties tekste nurodytas tam tikras skaičius)?

11. Ar [Direktyvos 2009/138] 2 straipsnio 2 dalis, siejama su šios direktyvos I priedo A dalies 14 punktu, turi būti aiškinama taip, kad profesionalus laidavimas, už kurį mokamas atlygis, kai laiduojančioji bendrovė visais atvejais, kai nevykdomi įsipareigojimai, sumoka visą vartotojo, kaip pagrindinio skolininko, paimto kredito sumą, o atlygis mokamas kartu su kiekviena grąžinamo kredito įmoka, neatsižvelgiant į tai, kad vartotojas nevykdo įsipareigojimų, yra „draudimo veikla“, kaip ji suprantama pagal šią direktyvą?

12. Jei atsakymas į vienuoliktąjį klausimą yra teigiamas: ar [Direktyvos 2009/138] 14 straipsnio 1 dalis turi būti aiškinama taip, kad vienuoliktajame klausime nurodytą veiklą vykdantis asmuo privalo turėti nacionalinių reguliavimo institucijų, atsakingų už leidimų draudikams išdavimą, leidimą?“

Dėl prejudicinių klausimų

Dėl priimtinumo

33 Remiantis suformuota jurisprudencija, nacionalinio teismo pateiktiems klausimams dėl Sąjungos teisės aiškinimo, atsižvelgiant į jo paties nurodytus teisinius pagrindus ir faktines aplinkybes, kurių tikslumo Teisingumo Teismas neprivalo tikrinti, taikoma svarbos prezumpcija. Teisingumo Teismas gali atsisakyti priimti sprendimą dėl nacionalinio teismo pateikto prašymo, tik jeigu akivaizdu, kad prašomas Sąjungos teisės išaiškinimas visiškai nesusijęs su pagrindinėje byloje nagrinėjamo ginčo aplinkybėmis ar dalyku, jeigu problema hipotetinė arba Teisingumo Teismas neturi informacijos apie faktines ir teisines aplinkybes, būtinos tam, kad naudingai atsakytų į jam pateiktus klausimus (2024 m. birželio 18 d. Sprendimo *Bundesrepublik Deutschland (Sprendimo suteikti pabėgėlio statusą poveikis)* (C-753/22, EU:C:2024:524), 44 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

34 Taigi iš suformuotos Teisingumo Teismo jurisprudencijos taip pat matyti, kad prašymas priimti prejudicinį sprendimą skirtas ne konsultacinėms nuomonėms bendrais ar hipotetiniais klausimais gauti, bet patenkinti poreikiui veiksmingai išspręsti su Sąjungos teise susijusį ginčą (2018 m. gegužės 31 d. Sprendimo *Confetra ir kt.*, C-259/16 ir C-260/16, EU:C:2018:370, 63 punktas).

35 Atsižvelgiant į tai, reikia nagrinėti pateiktų klausimų priimtinumą.

Dėl pirmojo–dešimtojo klausimų

36 *Agentsia za kontrol na prosrocheni zadalzhenia* ginčija pirmojo–ketvirtojo ir šeštojo–dešimtojo klausimų priimtinumą ir iš esmės teigia, kad jie yra hipotetiniai, nes susiję ne su pagrindinių faktinėmis aplinkybėmis, kaip jas apibūdino prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas. Be to, šeštajame–aštuntajame klausimuose nepaisoma sąvokos „susietojo kredito sutartis“, kaip ji suprantama pagal Direktyvos 2008/48 3 straipsnio n punktą, o dešimtasis klausimas prieštarauja Bulgarijos teisės nuostatoms dėl pasekmių, netinkamai nurodžius BKKMN.

37 Atsižvelgiant į prašyme priimti prejudicinį sprendimą nurodytas pagrindinių bylų aplinkybes, nėra akivaizdu, kad pirmajame–ketvirtajame ir šeštajame–dešimtajame klausimuose prašomas Sąjungos teisės išaiškinimas būtų visiškai nesusijęs su pagrindinėmis bylomis ar kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nurodytos problemos yra hipotetinės. Be to, siekiant nustatyti, ar prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, formuluodamas

šeštąjį–aštuntąjį klausimus, rėmėsi klaidingu sąvokos „susietojo kredito sutartis“, kaip ji suprantama pagal Direktyvos 2008/48 3 straipsnio n punktą, aiškinimu, būtina šiuos klausimus išnagrinėti iš esmės, todėl negalima neigti jų priimtinumo. Galiausiai, kaip matyti iš šio sprendimo 33 punkte nurodytos jurisprudencijos, Teisingumo Teismas neturi nagrinėti, ar prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo pateiktas nacionalinės teisės išaiškinimas yra pagrįstas.

38 Be to, kadangi pirmasis–ketvirtasis klausimai, kaip ir penktasis, susiję su Direktyvos 93/13 aiškinimu, reikia priminti, kad į šios direktyvos taikymo sritį, kaip matyti iš jos 1 straipsnio 1 dalies, patenka sutartys, kurias sudarė verslininkas ir vartotojas, kaip jis suprantamas pagal šios direktyvos 2 straipsnio b punktą. Nors iš sprendimo dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą lyg matyti, kad fiziniai asmenys, pasirašę pagrindinėse bylose nagrinėjamas kredito ir laidavimo sutartis, yra vartotojai, kaip jie suprantami pagal tą nuostatą, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turi patikrinti, ar taip yra iš tikrųjų.

39 Tokiomis aplinkybėmis reikia pripažinti, kad pirmasis–dešimtasis klausimai yra priimtini.

Dėl vienuoliktojo ir dvyliktojo klausimų

40 Vienuoliktuoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar Direktyvos 2009/138 2 straipsnio 2 dalis, siejama su šios direktyvos I priedo A dalies 14 punktu, turi būti aiškinama taip, kad už atlygį vykdomas profesionalus laidavimas, kai, pirma, laiduojančioji bendrovė visais atvejais, kai skolininkas neįvykdo įsipareigojimų, kreditoriui sumoka visas pagal paskolos sutartį skolininko mokėtinas sumas, ir, antra, atlygis mokėtinas kartu su kiekviena grąžinamos paskolos įmoka, nepaisant tokio įsipareigojimų neįvykdymo, yra „draudimo veikla“, kaip ji suprantama pagal šią direktyvą. Jeigu atsakymas būtų teigiamas, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas dvyliktuoju klausimu siekia išsiaiškinti, ar Direktyvos 2009/138 14 straipsnio 1 dalis turi būti aiškinama taip, kad minėtą veiklą vykdantis asmuo privalo turėti nacionalinių institucijų, atsakingų už leidimų išdavimą draudikams, išduotą leidimą.

41 Reikia priminti, kad pagrindinėse bylose nagrinėjami prašymai išduoti įsakymus sumokėti sumas, kurias skolingi skolininkai ir už kurias laidavo laiduojančios bendrovės, perleidusios savo reikalavimus ieškovėms pagrindinėse bylose, ir kad šiose bylose kyla klausimas dėl kai kurių sutarčių sąlygų galimo nesąžiningumo ar klaidinamojo pobūdžio, taip pat dėl pasekmių, taikytinų dėl tokio kvalifikavimo.

42 Pakanka pažymėti, kad, net ir be būtinybės aiškintis, ar Direktyva 2009/138 gali būti taikoma pagrindinėse bylose, joje nenumatyta civilinių teisės sankcijų už draudimo sutartis, sudarytas pažeidžiant jos nuostatas dėl išankstinio draudimo įmonių veiklos leidimo gavimo.

43 Vadinasi, atsižvelgiant į pagrindinių bylų dalyką, vienuoliktasis ir dvyliktasis klausimai bet kuriuo atveju yra hipotetiniai.

44 Šiomis aplinkybėmis, atsižvelgiant į šio sprendimo 34 punkte primintą jurisprudenciją, reikia pripažinti, kad vienuoliktasis ir dvyliktasis klausimai yra nepriimtini.

Dėl esmės

Dėl pirmojo klausimo

45 Pagal suformuotą Teisingumo Teismo jurisprudenciją, nacionaliniams teismams ir Teisingumo Teismui bendradarbiaujant, kaip numatyta SESV 267 straipsnyje, pastarasis turi pateikti nacionaliniam teismui naudingą atsakymą, kuris leistų priimti sprendimą jo nagrinėjamoje byloje. Į tai atsižvelgdamas Teisingumo Teismas prireikus turi performuluoti jam pateiktus klausimus (2024 m. birželio 20 d. Sprendimo *Greislzel*, C-35/23, EU:C:2024:532, 39 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

46 Nagrinėjamu atveju reikia atsižvelgti į pirmojo klausimo kontekstą, kaip jį glaustai apibūdino šio sprendimo 27 punkte prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas. Be to, kadangi šis klausimas susijęs su galimybe vertinti laidavimo sutarties sąlygų nesąžiningumą, Direktyvos 93/13 6 straipsnio 1 dalis, susijusi su sutarties sąlygos pripažinimo nesąžininga pasekmėmis, nėra svarbi atsakant į šį klausimą.

47 Taigi reikia pripažinti kad pirmuoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar Direktyvos 93/13 4 straipsnio 2 dalis turi būti aiškinama taip, kad pagal ją draudžiama vertinti laidavimo sutarties sąlygų, kuriose nustatytos laiduotojo ir skolininko pagrindinėje byloje prievolės, nesąžiningumą tuo atveju, kai pastarasis sudarė laidavimo sutartį tuo pačiu metu kaip ir kredito sutartį tam, kad įvykdytų pastarojoje sutartyje nustatytą pareigą, kai laiduotojas yra kreditoriaus patronuojamoji bendrovė arba jo pasirinktas asmuo ir kai su laidavimu susijusios išlaidos turi būti mokamos kartu su kredito sutartyje numatytomis grąžinamo kredito įmokomis.

48 Direktyvos 93/13 4 straipsnio 2 dalyje numatyta, kad sąlygų nesąžiningumo vertinimas nėra susijęs nei su pagrindinio sutarties dalyko apibrėžimu, nei su kainos ir atlygio adekvatumu mainais suteiktoms paslaugoms ar prekėms, jei šios sąlygos pateikiamos aiškia, suprantama kalba.

49 Pagal suformuotą jurisprudenciją iš vienodo Sąjungos teisės taikymo ir lygybės principo reikalavimų matyti, kad, kai Sąjungos teisės nuostatoje nėra jokios aiškios nuorodos į valstybių narių teisę, padedančios nustatyti šios nuostatos prasmę ir apimtį, tokia nuostata visoje Europos Sąjungoje paprastai turi būti aiškinama autonomiškai ir vienodai, atsižvelgiant į jos kontekstą ir nagrinėjamu reglamentavimu siekiamą tikslą (2014 m. balandžio 30 d. Sprendimo *Kásler ir Káslerné Rábai*, C-26/13, EU:C:2014:282, 37 punktą).

50 Tai taikoma ir Direktyvos 93/13 4 straipsnio 2 dalies tekstui, nes jame nėra jokios aiškios nuorodos į valstybių narių teisę, padedančios nustatyti šios nuostatos prasmę ir apimtį.

51 Dėl sutarties sąlygų, patenkančių į sąvoką „pagrindinis sutarties dalykas“, kaip ji suprantama pagal Direktyvos 93/13 4 straipsnio 2 dalį, Teisingumo Teismas jau nusprendė, kad šiomis sąlygomis reikia laikyti tas, kuriose įtvirtintos esminės prievolės pagal šią sutartį ir kurios, būdamos tokios, apibrėžia šią sutartį. Vis dėlto sąvoka „pagrindinis sutarties dalykas“, kaip ji suprantama pagal šią nuostatą, negali apimti sąlygų, kurios papildo pačią sutartinių santykių esmę apibrėžiančias sąlygas (2017 m. rugsėjo 20 d. Sprendimo *Andriciuc ir kt.*, C-186/16, EU:C:2017:703, 35, 36 punktai ir juose nurodyta jurisprudencija).

52 Iš šios jurisprudencijos matyti, kad iš esmės siekiant nustatyti, ar sąlyga patenka į sutarties, kurios dalis ji yra, „pagrindinį dalyką“, reikia remtis esminėmis prievolėmis pagal šią sutartį. Tai, kad šią sutartį vartotojas sudarė siekdamas įvykdyti kitoje tuo pat metu sudarytoje sutartyje nustatytą pareigą, šiuo klausimu neturi reikšmės.

53 Vis dėlto reikia atsižvelgti į tai, kad Direktyvoje 93/13 nustatyta apsaugos sistema pagrįsta idėja, kad vartotojo padėtis yra mažiau palanki nei verslininko tiek dėl galimybių derėtis, tiek dėl turimos informacijos, todėl jis priverstas sutikti su verslininko iš anksto parengtomis sąlygomis ir negali daryti įtakos jų turiniui (2010 m. birželio 3 d. Sprendimo *Caja de Ahorros y Monte de Piedad de Madrid*, C-484/08, EU:C:2010:309, 27 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

54 Dėl tokios mažiau palankios padėties Direktyvoje 93/13 valstybėms narėms įtvirtinta pareiga numatyti mechanizmą, užtikrinantį galimybę patikrinti bet kurios atskirai neaptartos sutarties sąlygos galimą nesąžiningumą. Tokiu atveju būtent nacionalinis teismas, atsižvelgdamas į Direktyvos 93/13 3 straipsnio 1 dalyje ir 5 straipsnio 1 dalyje numatytus kriterijus, turi nustatyti, ar nagrinėjamo atvejo aplinkybėmis tokia sąlyga atitinka šioje direktyvoje numatytus sąžiningumo, teisių ir pareigų pusiausvyros ir skaidrumo reikalavimus (2014 m. balandžio 30 d. Sprendimo *Kásler ir Káslerné Rábai*, C-26/13, EU:C:2014:282, 40 punktas).

55 Šio mechanizmo veiksmingumui būtų pakenkta, jei verslininkui pavyktų išvengti, kad būtų tikrinamas jo su vartotoju sudarytos sutarties pagrindinio dalyko nesudarančių sąlygų galimas nesąžiningumas, nes jis šias sąlygas nurodė atskiroje papildomoje sutartyje, kurioje jos sudaro pagrindinį dalyką, t. y. sutartyje, kurią vartotojas šio verslininko prašymu sudarytų su jo patronuojamąja įmone arba su verslininko pasirinktu asmeniu.

56 Tokiu atveju dvi sutartis reikia nagrinėti kaip visetą ir atitinkamai įvertinti, ar atskiroje sutartyje numatytos sąlygos gali būti nesąžiningos, jeigu jos nėra pagrindinis verslininko ir vartotojo sutartinių santykių dalykas.

57 Tokį požiūrį patvirtina, pirma, Direktyvos 93/13 4 straipsnio 1 dalis, pagal kurią sutarties sąlygos nesąžiningumas vertinamas atsižvelgiant, be kita ko, į visas šios sutarties sudarymo aplinkybes ir į visas kitos sutarties, nuo kurios ši sutartis priklauso, sąlygas. Jį patvirtina ir tai, kad šios direktyvos 4 straipsnio 2 dalis turi būti aiškinama siaurai, nes joje įtvirtinta nesąžiningų sąlygų turinio kontrolės mechanizmo, nustatyto įgyvendinant šioje direktyvoje įtvirtintą vartotojų apsaugos sistemą, išimtis (2017 m. rugsėjo 20 d. Sprendimo *Andriciuc ir kt.*, C-186/16, EU:C:2017:703, 34 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

58 Taigi, kai, kaip ir pagrindinėse bylose, vartotojas, sudarydamas kredito sutartį, sudarė laidavimo sutartį su kreditoriaus patronuojamąja bendrove arba šio pasirinktu asmeniu, o tos antros sutarties sudarymas yra arba kredito gavimo, arba greitesnio paskolintų lėšų išmokėjimo sąlyga, ir laidavimo mokesčiai turi būti mokami kartu su grąžinamo kredito įmokomis, tai, kad laiduotojo ir pagrindinio skolininko prievolės numatytos atskiroje nuo kredito sutarties laidavimo sutartyje, nereiškia, kad laidavimo sutarties sąlygos negali patekti į Direktyvos 93/13 4 straipsnio 2 dalies taikymo sritį, antraip apsauga, kuri turi būti užtikrinama vartotojui, kurio padėtis mažiau palanki nei verslininko, netektų prasmės.

59 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, į pirmąjį klausimą reikia atsakyti, kad Direktyvos 93/13 4 straipsnio 2 dalis turi būti aiškinama taip, kad pagal ją nedraudžiama vertinti laidavimo sutarties sąlygų, kuriose nustatytos laiduotojo ir skolininko pagrindinėje byloje prievolės, galimo nesąžiningumo tuo atveju, kai pastarasis sudarė laidavimo sutartį tuo pačiu

metu kaip ir kredito sutartį tam, kad įvykdytų pastarojoje sutartyje nustatytą pareigą, kai laiduotojas yra kreditoriaus patronuojamoji bendrovė arba jo pasirinktas asmuo ir kai su laidavimu susijusios išlaidos turi būti mokamos kartu su grąžinamo kredito įmokomis.

Dėl antrojo ir trečiojo klausimų

60 Antruoju ir trečiuoju klausimais, kuriuos reikia nagrinėti kartu, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar Direktyvos 93/13 priedo 1 punkto i, j ir m papunkčiai turi būti aiškinami taip, kad kredito sutarties sąlyga, pagal kurią vartotojas įsipareigoja sudaryti laidavimo sutartį su kreditoriaus pasirinktu laiduotoju, nors sudarydamas kredito sutartį jis dar nežino laiduotojo tapatybės ir šios laidavimo sutarties sąlygų turinio, patenka į kurios nors iš šių nuostatų taikymo sritį.

61 Kaip nurodyta Direktyvos 93/13 3 straipsnio 3 dalyje, tos direktyvos priede pateikiamas orientacinis ir neišsamus sąlygų, kurias galima laikyti nesąžiningomis, sąrašas. Tarp jų, be kita ko, kaip matyti iš šio priedo atitinkamai 1 punkto i, j ir m papunkčių, nurodytos sąlygos, kurių rezultatas yra, pirma, sąlygas, su kuriomis vartotojas neturėjo realios galimybės susipažinti iki sutarties sudarymo, padaryti jam neatšaukiamai privalomas, antra, įgalinti verslininką vienašališkai be pakankamos priežasties, kuri nurodoma sutartyje, pakeisti jos sąlygas ir, trečia, suteikti verslininkui teisę nustatyti, ar pateiktos prekės ar suteiktos paslaugos atitinka sutartį, arba suteikti jam išskirtinę teisę savaip aiškinti bet kurią sutarties sąlygą.

62 Reikia konstatuoti, kad sąlyga, pagal kurią vartotojas pagal kredito sutartį įsipareigoja sudaryti laidavimo sutartį su kreditoriaus pasirinktu laiduotoju, ir kredito sutarties sudarymo momentu nežino to laiduotojo tapatybės ir šios laidavimo sutarties sąlygų turinio, neatitinka nė vienos iš Direktyvos 93/13 priedo 1 punkto i, j ar m papunkčiuose nurodytų situacijų. Konkrečiai dėl šio priedo 1 punkto i papunkčio reikia nurodyti, kad vien tai, jog sudarydamas kredito sutartį vartotojas įsipareigoja sudaryti laidavimo sutartį su kreditoriaus pasirinktu laiduotoju, nereiškia, kad jis pritaria laidavimo sutarties sąlygoms, su kuriomis negalėjo susipažinti, nes tam, kad įvykdytų šį įsipareigojimą, vartotojas turi vėliau sudaryti laidavimo sutartį.

63 Tai patikslinus reikia priminti, kad Direktyvos 93/13 priede pateiktas sąlygų, kurias galima laikyti nesąžiningomis, sąrašas yra tik orientacinis. Todėl prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turi patikrinti, ar dėl kredito sutarties sąlygos, pagal kurią jis įsipareigoja sudaryti laidavimo sutartį su kreditoriaus pasirinktu laiduotoju, nors tuo momentu, kai prisiima šį įsipareigojimą dar nežino laiduotojo tapatybės ir laidavimo sutarties sąlygų turinio, atsiranda, pažeidžiant sąžiningumo reikalavimą, ryški neatitiktis tarp iš kredito sutarties kylančių šalių teisių ir pareigų vartotojo nenaudai, kaip tai suprantama pagal šios direktyvos 3 straipsnio 1 dalį. Jeigu atsakymas būtų teigiamas, jis turės pripažinti šią sąlygą „nesąžininga“ ir nustatyti dėl šio kvalifikavimo kylančias pasekmes šios sutarties sąlygos ir, jei reikia, sutarties, kurios dalis ji yra, galiojimui.

64 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, į antrąjį ir trečiąjį klausimus reikia atsakyti, kad Direktyvos 93/13 priedo 1 punkto i, j ir m papunkčiai turi būti aiškinami taip, kad kredito sutarties sąlyga, pagal kurią vartotojas įsipareigoja sudaryti laidavimo sutartį su kreditoriaus pasirinktu laiduotoju, nors sudarydamas kredito sutartį jis dar nežino laiduotojo tapatybės ir šios laidavimo sutarties sąlygų turinio, nepatenka į kurios nors iš šių nuostatų taikymo sritį.

Dėl ketvirtojo klausimo

65 Kaip matyti iš prašymo priimti prejudicinį sprendimą, ketvirtasis klausimas pateiktas, pirma, atsižvelgiant į jurisprudenciją, pagal kurią, nors tai, kad komercinė veikla pripažįstama nesąžininga, dar automatiškai neįrodo, jog vien dėl tokios veiklos sutarties sąlyga yra nesąžininga, toks pripažinimas yra vienas iš elementų, kuriais kompetentingas teismas gali remtis, kai vertina sutarties sąlygos nesąžiningumą; atliekant šį vertinimą, kaip matyti iš Direktyvos 93/13 4 straipsnio 1 dalies, turi būti atsižvelgiama į visas bylos aplinkybes (2018 m. rugsėjo 19 d. Sprendimo *Bankia*, C-109/17, EU:C:2018:735, 49 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija). Antra, iš to klausimo formuluotės matyti, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas siekia išsiaiškinti, ar jo nurodyta situacija visada gali būti laikoma agresyvia komercine veikla. Šiomis aplinkybėmis, siekiant pateikti atsakymą į šį klausimą, yra svarbi Direktyvos 2005/29 5 straipsnio 5 dalis ir I priedas.

66 Taigi reikia konstatuoti, kad tuo klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar Direktyvos 2005/29 8 straipsnis, siejamas su šios direktyvos 5 straipsnio 5 dalimi ir I priedu, turi būti aiškinamas taip, kad sąlygos, pagal kurią vartotojas turi sudaryti laidavimo sutartį su kreditoriaus pasirinktu asmeniu, įtraukimas į kredito sutartis yra agresyvi komercinė veikla bet kuriomis aplinkybėmis.

67 Šiuo klausimu visų pirma, reikia priminti, kad Direktyvos 2005/29 2 skyrių „Nesąžininga komercinė veikla“ sudaro du skirsniai: 1 skirsnyje reglamentuota klaidinanti komercinė veikla, o 2 skirsnyje – agresyvi komercinė veikla.

68 Šios direktyvos 2 skyriuje esančio 5 straipsnio 1 dalyje yra įtvirtintas nesąžiningos komercinės veiklos draudimas, o 2 dalyje numatyti kriterijai, kuriais remiantis nustatoma, ar komercinė veikla yra nesąžininga. To paties 5 straipsnio 4 dalyje nustatyta, kad nesąžininga komercinė veikla būtent yra „klaidinanti“ veikla, kaip ji suprantama pagal Direktyvos 2005/29 6 ir 7 straipsnius, ir „agresyvi“ komercinė veikla, kaip ji apibrėžta šios direktyvos 8 ir 9 straipsniuose. Be to, to 5 straipsnio 5 dalyje nurodyta, kad tokios komercinės veiklos, kuri bet kuriomis aplinkybėmis laikoma nesąžininga, sąrašas pateikiamas Direktyvos 2005/29 I priede ir kad šis sąrašas galioja visose valstybėse narėse ir jį galima keisti tik peržiūrint šią direktyvą. To sąrašo 1–23 punktuose išvardyta komercinė veikla, kuri bet kuriomis aplinkybėmis gali būti laikoma „klaidinanti“, ir, antra, jo 24–31 punktuose nurodyta veikla, kuri laikytina „agresyvia“ (taip pat bet kuriomis aplinkybėmis).

69 Šiuo aspektu Direktyvos 2005/29 17 konstatuojamojoje dalyje teigiama, kad siekiant didesnio teisinio saugumo tik I priede nurodyta veikla laikytina nesąžininga komercine veikla bet kuriomis aplinkybėmis, nevertinant kiekvieno konkretaus atvejo, kaip numato šios direktyvos 5–9 straipsnio nuostatos (2024 m. lapkričio 14 d. Sprendimo *Compass Banca*, C-646/22, EU:C:2024:957, 66 punktas).

70 Kadangi Direktyvos 2005/29 I priede pateikiamas nesąžiningos veiklos bet kuriomis aplinkybėmis sąrašas yra išsamus ir baigtinis, tokia komercinė praktika, kaip antai nagrinėjama pagrindinėje, gali būti laikoma agresyvia komercine veikla bet kuriomis aplinkybėmis, ar apskritai nesąžininga komercine veikla bet kuriomis aplinkybėmis, kaip ji suprantama pagal šią direktyvą, jeigu atitinka kurį nors iš šio priedo 24–31 išvardytų atvejų (šiuo klausimu žr. 2024 m. lapkričio 14 d. Sprendimo *Compass Banca*, C-646/22, EU:C:2024:957, 67 punktą).

71 Vien perskaičius šiuos 24–31 punktus galima konstatuoti, kad tokios atitikties nėra.

72 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, į ketvirtąjį klausimą reikia atsakyti, kad Direktyvos 2005/29 8 straipsnis, siejamas su šios direktyvos 5 straipsnio 5 dalimi ir I priedu, turi būti aiškinamas taip, kad sąlygos, pagal kurią vartotojas turi sudaryti laidavimo sutartį su kreditoriaus pasirinktu asmeniu, įtraukimas į kredito sutartis nėra agresyvi komercinė veikla bet kuriomis aplinkybėmis.

Dėl penktojo klausimo

73 Pirmiausia reikia pažymėti, kad nors penktajame klausime minima Direktyvos 93/13 4 straipsnio 1 dalis ir 7 straipsnis, valstybių narių pareiga numatyti, kad nesąžiningos sąlygos sutartyje, kurią verslininkas sudaro su vartotoju, nebūtų privalomos vartotojui, įtvirtinta šios direktyvos 6 straipsnio 1 dalyje. Be to, nors prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas remiasi Direktyvos 2005/29 8 straipsniu, susijusiu su agresyvia komercine veikla, penktasis klausimas apskritai susijęs su nesąžininga komercine veikla, kaip ji suprantama pagal šios direktyvos 5 straipsnį; agresyvi komercinė veikla yra tik viena iš jos rūšių.

74 Atsižvelgiant į šiuos patikslinimus, reikia konstatuoti, kad penktuoju klausimu, pateiktu tuo atveju, jei į ketvirtąjį klausimą būtų atsakyta neigiamai, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar Direktyvos 93/13 6 straipsnio 1 dalis turi būti aiškinama taip, kad nacionalinis teismas, kuriam pateiktas prašymas išduoti mokėjimo įsakymą vykstant procedūrai, kurioje skolininkas (vartotojas) nedalyvauja, gali *ex officio* netaikyti šio vartotojo ir atitinkamo verslininko sudarytos vartojimo kredito sutarties sąlygos, remdamasis vien abejone, kad vartotojas galėjo su šia sąlyga sutikti dėl nesąžiningos komercinės veiklos, kaip ji suprantama pagal Direktyvos 2005/29 5 straipsnį, ir ar tokios veiklos buvimas turi būti konkrečiai įrodytas.

75 Šiuo klausimu iš šio sprendimo 65 punkte primintos jurisprudencijos matyti, kad komercinės veiklos pripažinimas nesąžininga yra tik vienas iš elementų, kuriais kompetentingas teismas gali grįsti sutarties sąlygų nesąžiningumo vertinimą. Iš tikrųjų šis teismas turi pateikti nuomonę dėl Direktyvos 93/13 3 ir 4 straipsniuose nustatytų bendrų kriterijų taikymo konkrečiai sąlygai, kuri turi būti išnagrinėta atsižvelgiant į konkrečios bylos aplinkybes (šiuo klausimu žr. 2012 m. kovo 15 d. Sprendimo *Pereničová ir Perenič*, C-453/10, EU:C:2012:144, 44 punktą).

76 Tuo remiantis, darytina išvada, kad, siekiant kvalifikuoti kaip nesąžiningą vartotojo ir verslininko sudarytoje sutartyje esančią sąlygą, visiškai nebūtina, kad būtų įrodytas nesąžiningos komercinės veiklos buvimas, nes abejonė šiuo klausimu vis dėlto yra aplinkybė, į kurią galima atsižvelgti atliekant pirmesniame punkte nurodytą nagrinėjimą. Vis dėlto kompetentingas teismas gali netaikyti tokios sutarties sąlygos tik tuo atveju, jei įsitikino, kad ši sąlyga yra nesąžininga, nes vien abejonės šiuo klausimu nepakanka.

77 Šiuo klausimu svarbu priminti, kad nors nacionalinis teismas, netaikydamas tokios nesąžiningos sąlygos tam, kad ji nesukeltų privalomų pasekmių atitinkamam vartotojui, kompensuoja vartotojo ir verslininko teisių ir pareigų pusiausvyros pažeidimą, tam jam turi būti žinomos šiuo tikslu reikalingos teisinės ir faktinės aplinkybės. Tuo remiantis, darytina išvada, kad prireikus nacionalinis teismas, nesant atitinkamo vartotojo prieštaravimo ir, jei reikia, savo iniciatyva, turi imtis tyrimo priemonių bylos medžiagai papildyti ir, paisydamas rungimosi principo, prašyti šalių pateikti papildomos informacijos. Šie motyvai taip pat taikomi ir dėl mokėjimo įsakymo išdavimo procedūros (šiuo klausimu žr. 2022 m. birželio 30 d. Sprendimo *Profi Credit Bulgaria (Įskaitymas savo iniciatyva nesąžiningos sąlygos atveju)*, C-170/21, EU:C:2022:518, 31–33 punktus ir juose nurodytą jurisprudenciją).

78 Atsižvelgiant į visa tai, kas išdėstyta, į penktąjį klausimus reikia atsakyti, kad Direktyvos 93/13 6 straipsnio 1 dalis turi būti aiškinama taip, kad nacionalinis teismas, kuriam pateiktas prašymas išduoti mokėjimo įsakymą vykstant procedūrai, kurioje skolininkas (vartotojas) nedalyvauja, negali *ex officio* netaikyti šio vartotojo ir atitinkamo verslininko sudarytos vartojimo kredito sutarties sąlygos, jeigu neįsitikino, kad ši sąlyga turi būti kvalifikuojama kaip „nesąžininga“, kaip ji suprantama pagal šios direktyvos 3 straipsnio 1 dalį. Egzistuojanti abejonė dėl to, kad vartotojas su šia sąlyga galėjo sutikti dėl nesąžiningos komercinės veiklos, kaip ji suprantama pagal Direktyvos 2005/29 5 straipsnį, vis dėlto gali būti vienas iš elementų, į kurį atsižvelgiama vertinant galimą nagrinėjamos sąlygos nesąžiningumą.

Dėl šeštojo ir septintojo klausimų

79 Pirmiausia reikia pažymėti, kad septintuoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar tam tikra nacionalinė jurisprudencija atitinka, be kita ko, Direktyvos 93/13 5 ir 7 straipsnius ir jos priedo 1 punkto b ir c papunkčius. Kaip savo išvados 23 punkte pažymėjo generalinis advokatas, šios nuostatos susijusios su vartotojo ir verslininko sudarytų sutarčių sąlygų aiškinimu ir galimu tokių sąlygų nesąžiningumu, o ne su pasekmėmis, kurių tiesiogiai kyla taikant nacionalinę teisę ir su ja susijusią jurisprudenciją ir kurių nelemia sutarties sąlyga.

80 Taigi į šeštąjį ir septintąjį klausimus reikia atsakyti remiantis vien Direktyva 2008/48, nurodant, kad jais siekiama išsiaiškinti, ar šios Direktyvos 15 straipsnio 2 dalis gali būti taikoma kredito sutartims, kaip antai nagrinėjamoms pagrindinėje byloje, ar ši nuostata taikoma tik „susietojo kredito sutartims“, kaip jos suprantamos pagal šią direktyvą, ir ar sąvoka „susietojo kredito sutartys“ apibrėžta šios direktyvos 3 straipsnio n punkte.

81 Atsižvelgiant į šias aplinkybes, reikia konstatuoti, kad šeštuoju ir septintuoju klausimais prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar sąvoka „susietojo kredito sutartis“, kaip ji suprantama pagal Direktyvos 2008/48 3 straipsnio n punktą, turi būti aiškinama kaip apimanti kredito sutartį, kuri sudaroma, tik jeigu su trečiuoju asmeniu sudaroma atlygintinė laidavimo sutartis, ir, jei atsakymas būtų teigiamas, ar šios direktyvos 15 straipsnio 2 dalis turi būti aiškinama taip, kad pagal ją draudžiama nacionalinė jurisprudencija, pagal kurią tuo atveju, kai pagal laidavimo sutartį veikiantis laiduotojas, kuriam atlygį moka pagrindinis skolininkas, grąžindamas kreditą sumokėjo pagrindiniam kreditoriui mokėtinas sumas pasibaigus teisės aktuose nustatytam terminui – dėl to laidavimas visiškai išnyksta, – šis laiduotojas vis dėlto gali remtis tuo, kad perėmė šio kreditoriaus teises, ir reikalauti, kad pagrindinis skolininkas sumokėtų taip sumokėtas sumas.

82 Iš Direktyvos 2008/48 3 straipsnio n punkto matyti, kad sąvoka „susietojo kredito sutartis“ apima kredito sutartį, pagal kurią, pirma, tas kreditas yra skirtas išimtinai konkrečių prekių tiekimo ar konkrečių paslaugų teikimo sutarčiai finansuoti ir, antra, šios dvi sutartys, objektyviai vertinant, sudaro vieną komercinį sandorį. Šios dvi sąlygos yra kumuliacinės.

83 Vis dėlto negalima akivaizdžiai teigti, kad kredito sutartis, kuri sudaroma tik jeigu sudaroma laidavimo sutartis, yra skirta pastarajai finansuoti.

84 Reikia konstatuoti, kad tokios kredito sutartys neatitinka pirmosios iš kumuliacinių sąlygų, kurios turi būti tenkinamos, kad tokios sutartys patektų į sąvoką „susietojo kredito sutartis“, kaip ji suprantama pagal Direktyvos 2008/48 3 straipsnio n punktą. Taigi, net jeigu būtų įrodyta

aplinkybė, kad tokios sutartys sudaro vieną komercinį sandorį su laidavimo sutartimi, sudaryta su trečiuoju asmeniu, kuriam už tą laidavimą mokamas atlygis, to nepakanka, kad jos patektų į šią sąvoką ir atitinkamai į šios direktyvos 15 straipsnio 2 dalies taikymo sritį.

85 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, į šeštąjį ir septintąjį klausimus reikia atsakyti, kad sąvoka „susietojo kredito sutartis“, kaip ji suprantama pagal Direktyvos 2008/48 3 straipsnio n punktą, turi būti aiškinama taip, kad į ją nepatenka kredito sutartis, kuri sudaroma tik jei su trečiuoju asmeniu sudaroma atlygintinė laidavimo sutartis.

Dėl aštuntojo klausimo

86 Pirmiausia reikia pažymėti, kad aštuntojo klausimo formuluotėje nurodytas Direktyvos 93/13 5 straipsnis nesvarbus tame klausime išdėstytai problematikai.

87 Taigi reikia konstatuoti, kad aštuntuoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar Direktyvos 2008/48 3 straipsnio g ir i punktai turi būti aiškinami taip, kad su laidavimo sutartimi, kurią vartotojas privalo sudaryti pagal jo pasirašytos kredito sutarties sąlygą, susijusios išlaidos, dėl kurių padidėja bendra skolos suma, patenka į sąvoką „bendra kredito kaina vartotojui“, taigi ir į sąvoką „BKKMN“.

88 Direktyvos 2008/48 3 straipsnio g punkte nustatyta, kad sąvoka „bendra kredito kaina vartotojui“ apima visas išlaidas, įskaitant palūkanas, komisinius, mokesčius ir bet kuriuos kitus su kredito sutartimi susijusius mokesčius, kuriuos reikalaujama, kad vartotojas sumokėtų, ir kurie yra žinomi kreditoriui, išskyrus mokesčius notarui. Remiantis šia nuostata, į tas išlaidas taip pat įskaičiuojamos su kredito sutartimi susijusių papildomų paslaugų išlaidos, jei papildomai privaloma sudaryti paslaugų sutartį siekiant gauti kreditą apskritai arba taikant skelbiamas nuostatas ir sąlygas.

89 Pagal Direktyvos 2008/48 3 straipsnio i punktą BKKMN – tai bendra kredito kaina vartotojui, išreikšta metiniu bendros kredito kainos procentu, prireikus įskaičiuojant kainą, nurodytą šios direktyvos 19 straipsnio 2 dalyje.

90 Siekdamas užtikrinti visapusišką vartotojų apsaugą Sąjungos teisės aktų leidėjas pasirinko plačią sąvokos „bendra kredito kaina vartotojui“ apibrėžtį, pagal kurią ši sąvoka apima visas išlaidas, kurias vartotojas turi sumokėti pagal kredito sutartį ir kurios yra žinomos kreditoriui (2024 m. kovo 21 d. Sprendimo *Profi Credit Bulgaria (Su kredito sutartimi susijusios papildomos paslaugos)*, C-714/22, EU:C:2024:263, 40 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

91 Svarbu priminti, kad Direktyvos 2008/48 22 konstatuojamojoje dalyje nurodyta, pirma, kad turi būti preziumuojama, kad kreditorius turi žinoti, kokios yra papildomų paslaugų, kurias jis pats arba trečiosios šalies vardu siūlo vartotojui, išlaidos, išskyrus atvejus, kai jų kaina priklauso nuo konkrečių vartotojo savybių ar jo padėties, ir, antra, net jei tokių išlaidų sumos negalima iš anksto nustatyti, vartotojai apie jų buvimą turėtų gauti pakankamai informacijos prieš sudarydami sutartį.

92 Aštuntasis klausimas susijęs su kredito sutartimi, pagal kurią kredito gavėjas privalo sudaryti laidavimo sutartį tam, kad gautų kreditą. Taigi pagal pastarąją sutartį laidavimas yra paslauga, susijusi su kredito sutartimi, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 2008/48 3 straipsnio g punktą,

ir, kadangi laidavimo sutartį būtina sudaryti siekiant gauti patį kreditą, su šia sutartimi susijusios išlaidos yra „bendros kredito kainos vartotojui“, kaip ji suprantama pagal šią nuostatą, dalis. Taigi pagal šio straipsnio i punktą į tas išlaidas turi būti atsižvelgiama apskaičiuojant BKKMN.

93 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, į aštuntąjį klausimą reikia atsakyti, kad Direktyvos 2008/48 3 straipsnio g ir i punktai turi būti aiškinami taip, kad su laidavimo sutartimi, kurią vartotojas privalo sudaryti pagal jo pasirašytos kredito sutarties sąlygą, susijusios išlaidos, dėl kurių padidėja bendra skolos suma, patenka į sąvoką „bendra kredito kaina vartotojui“, taigi ir į sąvoką „BKKMN“.

Dėl devintojo ir dešimtojo klausimų

94 Devintuoju ir dešimtuoju klausimais, nagrinėtinais kartu, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar Direktyvos 2008/48 10 straipsnio 2 dalies g punktas ir 23 straipsnis turi būti aiškinami taip, kad pagal juos draudžiama, kad tuo atveju, kai vartojimo kredito sutartyje nenurodyta BKKMN, apimanti visas šios direktyvos 3 straipsnio g punkte numatytas išlaidas, ši sutartis būtų laikoma sudaryta be palūkanų ir mokesčių, todėl panaikinus šią sutartį atitinkamas vartotojas privalo grąžinti tik paskolintą sumą.

95 Reikia priminti, pirma, kad Direktyvos 2008/48 10 straipsnio 2 dalimi visiškai suderinami reikalavimai dėl informacijos, kurią būtinai reikia nurodyti kredito sutartyje. Tam šios direktyvos 10 straipsnio 2 dalies g punkte numatyta, kad kredito sutartyje aiškiai ir glaustai nurodoma BKKMN ir bendra vartotojo mokama suma, apskaičiuotos sudarant kredito sutartį (2024 m. kovo 21 d. Sprendimo *Profi Credit Bulgaria* (*Su kredito sutartimi susijusios papildomos paslaugos*), C-714/22, EU:C:2024:263, 50 punktas).

96 Iš Teisingumo Teismo jurisprudencijos matyti, kad BKKMN nurodymas kredito sutartyje turi esminę reikšmę, ypač dėl to, kad leidžia vartotojui įvertinti įsipareigojimų apimtį (2024 m. kovo 21 d. Sprendimo *Profi Credit Bulgaria* (*Su kredito sutartimi susijusios papildomos paslaugos*), C-714/22, EU:C:2024:263, 51 punktas).

97 Antra, iš Direktyvos 2008/48 23 straipsnio, siejamo su jos 47 konstatuojamąja dalimi, matyti, kad net jei taisyklių dėl sankcijų, taikytinų pažeidus pagal šią direktyvą priimtas nacionalines nuostatas, pasirinkimas paliekamas valstybių narių diskrecijai, numatytos sankcijos turi būti veiksmingos, proporcingos ir atgrasomos. Tai reiškia, kad minėtų sankcijų griežtumas turi atitikti pažeidimų, už kuriuos jos skiriamos, sunkumą ir visų pirma užtikrinti realų atgrasomąjį poveikį, nepažeidžiant bendrojo proporcingumo principo (2024 m. kovo 21 d. Sprendimo *Profi Credit Bulgaria* (*Su kredito sutartimi susijusios papildomos paslaugos*), C-714/22, EU:C:2024:263, 52 punktas).

98 Atsižvelgdamas į tai, kad BKKMN nurodymas tokioje sutartyje turi esminę reikšmę vartotojui, Teisingumo Teismas nusprendė, kad nacionalinis teismas gali *ex officio* taikyti nacionalinės teisės aktus, numatančius, kad, nesant informacijos apie BKKMN, suteiktas kreditas yra be palūkanų ir jam netaikomi jokie mokesčiai (2024 m. kovo 21 d. Sprendimo *Profi Credit Bulgaria* (*Su kredito sutartimi susijusios papildomos paslaugos*), C-714/22, EU:C:2024:263, 53 punktas).

99 Teisingumo Teismas taip pat nusprendė, kad tuo atveju, kai kredito sutartyje nurodyta numatoma BKKMN, kurios tikslus dydis turi būti nurodomas suteikus kreditą, tokia sankcija – kreditoriaus teisės į palūkanas ir mokesčius praradimas – turi būti laikoma proporcinga, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 2008/48 23 straipsnį (2024 m. kovo 21 d. Sprendimo *Profi Credit Bulgaria* (*Su kredito sutartimi susijusios papildomos paslaugos*), C-714/22, EU:C:2024:263, 54 punktas).

100 Taigi, atsižvelgiant į tai, kad vartojimo kredito sutartyje būtina nurodyti BKKMN tam, kad vartotojai galėtų žinoti savo teises ir pareigas, taip pat į reikalavimą apskaičiuojant šią normą įtraukti visas Direktyvos 2008/48 3 straipsnio g punkte nurodytas išlaidas, reikia pripažinti, kad, nurodžius BKKMN, kuri tiksliai neatspindi visų šių išlaidų, iš vartotojo atimama galimybė nustatyti įsipareigojimų dydį lygiai taip pat, kaip ir nenurodžius šios normos. Todėl sankcija – kreditoriaus teisės į palūkanas ir mokesčius praradimas – tuomet, kai nurodoma BKKMN, neapimanti visų minėtų išlaidų, atspindi tokio pažeidimo sunkumą ir yra atgrasoma bei proporcinga (2024 m. kovo 21 d. Sprendimo *Profi Credit Bulgaria* (*Su kredito sutartimi susijusios papildomos paslaugos*), C-714/22, EU:C:2024:263, 55 punktas).

101 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, į devintąjį ir dešimtąjį klausimus reikia atsakyti, kad Direktyvos 2008/48 10 straipsnio 2 dalies g punktas ir 23 straipsnis turi būti aiškinami taip, kad pagal juos nedraudžiama, kad tuo atveju, kai vartojimo kredito sutartyje nenurodyta BKKMN, apimanti visas šios direktyvos 3 straipsnio g punkte numatytas išlaidas, ši sutartis būtų laikoma sudaryta be palūkanų ir mokesčių, todėl panaikinus šią sutartį atitinkamas vartotojas privalo grąžinti tik paskolintą sumą.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

102 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (dešimtoji kolegija) nusprendžia:

1. **1993 m. balandžio 5 d. Tarybos direktyvos 93/13/EEB dėl nesąžiningų sąlygų sutartyse su vartotojais 4 straipsnio 2 dalis**

   turi būti aiškinama taip:

   pagal ją nedraudžiama vertinti laidavimo sutarties sąlygų, kuriose nustatytos laiduotojo ir skolininko pagrindinėje byloje prievolės, galimo nesąžiningumo tuo atveju, kai pastarasis sudarė laidavimo sutartį tuo pačiu metu kaip ir kredito sutartį tam, kad įvykdytų pastarojoje sutartyje nustatytą pareigą, kai laiduotojas yra kreditoriaus patronuojamoji bendrovė arba jo pasirinktas asmuo ir kai su laidavimu susijusios išlaidos turi būti mokamos kartu su grąžinamo kredito įmokomis.

2. **Direktyvos 93/13/EEB priedo 1 punkto i, j ir m papunkčiai**

turi būti aiškinami taip:

kredito sutarties sąlyga, pagal kurią vartotojas įsipareigoja sudaryti laidavimo sutartį su kreditoriaus pasirinktu laiduotoju, nors sudarydamas kredito sutartį jis dar nežino laiduotojo tapatybės ir šios laidavimo sutarties sąlygų turinio, nepatenka į kurios nors iš šių nuostatų taikymo sritį.

3. **2005 m. gegužės 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2005/29/EB dėl nesąžiningos įmonių komercinės veiklos vartotojų atžvilgiu vidaus rinkoje ir iš dalies keičiančios Tarybos direktyvą 84/450/EEB, Europos Parlamento ir Tarybos direktyvas 97/7/EB, 98/27/EB bei 2002/65/EB ir Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (EB) Nr. 2006/2004 („Nesąžiningos komercinės veiklos direktyva“) 8 straipsnis, siejamas su šios direktyvos 5 straipsnio 5 dalimi ir I priedu,**

turi būti aiškinamas taip:

sąlygos, pagal kurią vartotojas turi sudaryti laidavimo sutartį su kreditoriaus pasirinktu asmeniu, įtraukimas į kredito sutartis nėra agresyvi komercinė veikla bet kuriomis aplinkybėmis.

4. **Direktyvos 93/13 6 straipsnio 1 dalis**

turi būti aiškinama taip:

nacionalinis teismas, kuriam pateiktas prašymas išduoti mokėjimo įsakymą vykstant procedūrai, kurioje skolininkas (vartotojas) nedalyvauja, negali *ex officio* netaikyti šio vartotojo ir atitinkamo verslininko sudarytos vartojimo kredito sutarties sąlygos, jeigu neįsitikino, kad ši sąlyga turi būti kvalifikuojama kaip „nesąžininga“, kaip ji suprantama pagal šios direktyvos 3 straipsnio 1 dalį. Egzistuojanti abejonė dėl to, kad vartotojas su šia sąlyga galėjo sutikti dėl nesąžiningos komercinės veiklos, kaip ji suprantama pagal Direktyvos 2005/29 5 straipsnį, vis dėlto gali būti vienas iš elementų, į kurį atsižvelgiama vertinant galimą nagrinėjamos sąlygos nesąžiningumą.

5. **Sąvoka „susietojo kredito sutartis“, kaip ji suprantama pagal 2008 m. balandžio 23 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2008/48/EB dėl vartojimo kredito sutarčių ir panaikinančios Tarybos direktyvą 87/102/EEB 3 straipsnio n punktą,**

turi būti aiškinama taip:

į ją nepatenka kredito sutartis, kuri sudaroma tik jei su trečiuoju asmeniu sudaroma atlygintinė laidavimo sutartis.

6. **Direktyvos 2008/48 3 straipsnio g ir i punktai**

turi būti aiškinami taip:

su laidavimo sutartimi, kurią vartotojas privalo sudaryti pagal jo pasirašytos kredito sutarties sąlygą, susijusios išlaidos, dėl kurių padidėja bendra skolos suma, patenka į sąvoką „bendra kredito kaina vartotojui“, taigi ir į sąvoką „bendros kredito kainos metinė norma“.

7. Direktyvos 2008/48 10 straipsnio 2 dalies g punktas ir 23 straipsnis

turi būti aiškinami taip:

pagal juos nedraudžiama, kad tuo atveju, kai vartojimo kredito sutartyje nenurodyta bendros kredito kainos metinė norma, apimanti visas šios direktyvos 3 straipsnio g punkte numatytas išlaidas, ši sutartis būtų laikoma sudaryta be palūkanų ir mokesčių, todėl panaikinus šią sutartį atitinkamas vartotojas privalo grąžinti tik paskolintą sumą.

Parašai.